

ZURNAL 20

UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI ROČNÍK 21

• 30. března 2012

V čísle:

Akademický senát přijal novou metodiku • Další fáze projektu POMEZI • Informace ze zasedání RVŠ • Rozhovor s RNDr. Jiřím Grygarem • Jeden den výzkumu pod etiopským sluncem • Internet včera a dnes (II) • Diplomky z výtvarky

• V Uměleckém centru UP proběhla ve dnech 22.–24. března mezinárodní konference expresivních terapií „Společný prostor“. Výjimečná událost shromáždila české i zahraniční arteterapeuty, dramaterapeuty, muzikoterapeuty a tanečně pohybové terapeuty se světovým renomé. Při zahájení konference vystoupil Muzikoterapeutický sbor vedený dr. Lubomírem Holzerem.

-map-, foto -mo- ▶

AFO připomene 300 let od narození Jeana-Jacquesa Rousseaua a otevře diskusi o léčivých účincích marihuany

■ Letošní 47. ročník Mezinárodního festivalu populárně-vědeckých filmů Academia film Olomouc se odehraje ve dnech 17.–22. dubna. Návštěvníkům připomene 300 let od narození francouzského filozofa a jednoho z prvních teoretiků výchovy Jeana-Jacquesa Rousseaua, mj. také rozpoutá diskusi na téma využití konopí v oblasti zdravotnictví. Do Světové soutěže letos filmoví tvůrci přihlásili více než 200 snímků, 17 z nich pak bude bojovat o Cenu za nejlepší světový populárně-vědecký film.

Rousseau čili o výchově

„Jean-Jacques Rousseau je bezesporu jedna ze zásadních osobností západní kultury, která měla ohromný vliv na formování mnoha různých oblastí humanitních věd, v čele s teoriemi o výchově a vzdělávání dětí. Právě těmito teoriemi jsme se nechali rámcově inspirovat a zaměřili se jak na

velkou měrou zasadil o to, aby společnost začala zcela vážně brát na vědomí fakt, že „tráva“ může být jedním z nejbezpečnějších medikamentů. Krom jeho vystoupení dojde během AFO 47 i na projekce několika dokumentů mapujících dramatický vývoj pohledu na tento zelený lék v průběhu věků.

Světová a Česká soutěž

Na AFO letos filmoví tvůrci přihlásili více než 200 dokumentů. Dramaturgická rada festivalu vybrala rovných 17 snímků, které se ve finále festivalu utkají o Cenu za nejlepší světový populárně-vědecký film. Jde o informace nabitou, vizuálně brilantní kolekci. Zaměření jednotlivých článků vyvolené sedmnáctky se pak

Dokončení na str. 8

funkčnost vzdělávacích systémů, tak na různorodé přístupy k výchově dětí,“ osvětluje celý blok programová ředitelka festivalu Veronika Klusáková.

Alternativní přístup k výchově dětí nastíní americký dokument Daddy & Papa amerického režiséra Johnyho Symonse, který jej

na AFO uvede osobně. Druhým režisérem, který se během festivalu zapojí do široké diskuze s diváky, je Brit Ed Webb-Ingall. Jeho palčivý krátkometrážní dokument Raising Hell se týká tzv. lesbian & gay parentingu, na fungování samotných rodin nazírá optikou samotných dětí, které v nich vyrůstaly.

Konopí jako lék

Návštěvníci festivalu se budou moci zúčastnit panelové diskuze na téma medicínské využití marihuany. Ke slovu se přitom dostane jeden z nejpopulárnějších odborníků – profesor Lumír Hanuš z univerzity v Tel Avivu. Svůj celoživotní výzkum započal v sedmdesátých letech právě v Olomouci, po svém přesídlení do Izraele se

Olomoucký kraj podpoří univerzitní projekty

■ V prostorách krajského úřadu Olomouckého kraje podepsal 23. března rektor UP prof. Miroslav Mašláň smlouvu o podpoře, která Univerzi-

tě Palackého garantuje tři a půl milionovou dotaci Olomouckého kraje pro evropské projekty z programu Výzkum a vývoj pro inovace. Stejnou částku obdrží další dvě vysoké školy v kraji. Univerzita Palackého dále získala od Olomouckého kraje také příspěvek pro mezinárodní festival AFO, a to ve výši jednoho milionu korun.

V loňském roce obdržela UP od Olomouckého kraje dotaci ve výši deset milionů korun.

Dokončení na str. 5

Výstava fotografií jako vzpomínka

■ Pod názvem „Vzpomínka“ byla v chodbě Uměleckého centra UP instalována do konce března výstava fotografií Jindřicha Buxbauma, který se ve své tvorbě věnuje převážně židovské tematice. Vernisáž černobílých fotografií, pořízených v táborech Terezín, Osvětim a Treblinka, byla věnována otci fotografa, který věznění v koncentračních táborech přežil.

Slavnostní zahájení výstavy, kterou uspořádalo Centrum judaistických studií Kurta a Ursuly Schubertových ve spolupráci s Židovskou obcí Olomouc za účasti autora, proběhlo 13. března.

Jindřich Buxbaum má za sebou řadu výstav, jejichž námětem se stal všední život v Izraeli a holocaust a je také autorem cyklu reportážních fotografií z operačních sálů.

-red-, foto -mo-

Akademický senát přijal novou metodiku, jak rozdělit finance uvnitř UP

■ První krok ke schválení rozpočtu pro rok 2012 byl učiněn. Senátoři Univerzity Palackého přijali 21. března novou metodiku a konkrétní dělení financí v rámci UP. Změna pravidel dělení financí uvnitř univerzity přišla v návaznosti na změnu metodiky dělení financí z MŠMT.

Jestliže v loňském roce dosahoval normativ na studenta základní výše 26 428 korun, letos se tato částka (ukazatel A) snížila na 24 437 korun. Tak, jak tomu bylo i v předchozích letech, bude patřičný obnos financí z MŠMT rozdělen podle počtu studentů na jednotlivé fakulty UP. Aktuální tabulka MŠMT však letos neobsahuje dřívější ukazatele B2 a B3, naopak vznikl nový ukazatel K. Ten obsahuje třináct různých podukazatelů, jejichž prostřednictvím musejí fakulty dokazovat svoji kvalitu a výkon, za který teprve obdrží finance. I tyto finance budou převedeny pouze na jednotlivé fakulty UP (viz také rozhovor s kvěstem UP Ing. Tomášem Koprivou, Žurnál č. 11).

Ke změně dochází v návaznosti na potřebu financování centrálních celouniverzitních aktivit. Ta bude řešena podle nové metodiky. V roce 2012 už tedy neplatí pravidlo, podle něž fakulty UP přispívaly na chod centrálních celouniverzitních aktivit odvodem financí ze svých rozpočtů ve výši 21,6 %. Ze sedmi rektorem UP navržených variant byla vybrána ta, která se řídí dvěma ukazateli. Přijátá metodika vychází z výpočtu aktuální potřeby prostředků na chod celouniverzitních aktivit. Aby tyto aktivity mohly být na UP udrženy, fakulty souhlasily s tím, že se na nich budou podílet z 50 % podle přepočteného počtu zaměstnanců a z 50 % podle osobních nákladů za rok 2011.

V průběhu svého jednání Akademický senát UP schválil také Organizační řád UP a Disciplinární řád pro studenty UP. *Milada Hronová*

Mezinárodní filmový festival Jeden svět začal i v Olomouci

■ Protesty, nepokoje a revolta se staly mottem i hlavní tematikou kategorií 14. ročníku Mezinárodního filmového festivalu Jeden svět. V Olomouci byl zahájen 19. března v Uměleckém centru UP výstavou fotografií Stanislava Krupaře Somálsko. Více na www.jedensvet.cz *-map-, foto -mo-*

Nepokoje v Sýrii už trvají rok. Pomáhá Červený kříž, můžete i vy!

Již rok trvají nepokoje a násilnosti v Sýrii. I když v zemi operují dvě složky Mezinárodního hnutí ČK&ČP: Mezinárodní výbor Červeného kříže a Syrský Červený půlměsíc, které již poskytly zdravotní a humanitární pomoc desetitisícům potřebných, humanitární situace velkého počtu Syřanů je velmi obtížná. Mezinárodní výbor ČK je jedinou mezinárodní organizací mající do Sýrie přístup. Pomoci však můžete i vy svým příspěvkem prostřednictvím ČČK č. ú. 222885/5500, v.s. 333. Více na www.cervenykriz.eu.

Projekt POMEZI: volitelné předměty jako „celouniverzitní pozvánky“ a nabídka kurzů pro akademiky

■ Projekt POMEZI se počátkem března 2012 dostal do další fáze. Dvě fakulty – Fakulta zdravotnických věd (FZV) a Fakulta tělesné kultury (FTK) – začaly vytvářet inovace svých studijních programů. V rámci tohoto procesu vznikne také modul mezioborových studií s nabídkou 30 volitelných předmětů, které umožní studentům z ostatních fakult nahlédnout do jiných vědních oborů.

Projekt zaštití vznik mnoha inovovaných předmětů. „Ve snaze vytvořit co nejkvalitnější inovace předmětů v rámci projektu POMEZI tým metodiků upřesňuje systém hodnocení a certifikace nástrojů distančního vzdělávání. Proces hod-

nocení bude zaměřen na dvě oblasti, odborně obsahovou a metodickou. Odborně obsahovou kvalitu inovací bude zjišťovat odborný recenzent, metodické hodnocení provede metodik,“ vysvětlil hlavní metodik projektu Mgr. Milan Večerka. Bližší informace o systému hodnocení se autoři inovací dozvědí na připravovaném školení.

„Na FZV vznikne během 30 měsíců celkem 50 inovací studijních předmětů, z toho 6 inovací předmětů mezioborových (předměty „C“). Na tvorbě inovací se na fakultě podílí celkem 26 autorů či spoluautorů,“ upřesnila hlavní fakultní koordinátorka Mgr. Zdeňka Mikšová, Ph.D.

„Na FTK bude do srpna 2014 vytvořeno, implementováno a evaluováno celkem 30 inovací studijních předmětů, z toho pět inovací mezioborových předmětů („C“). Na všech inovacích předmětů v rámci projektu se na FTK podílí celkem 21 autorů,“ dodal za fakultní tým RNDr. Svatopluk Horák.

Od dubna 2012 se do tvorby inovací zapojí další desítky pracovníků z Cyrilometodějské teologické, Právnické a Přírodovědecké fakulty, z Knihovny UP a dalších centrálních pracovišť.

Kurzy také pro akademiky

Dalším dílčím cílem projektu je zajistit komplexní systém kurzů, které budou určeny akademickým pracovníkům UP, především autorům inovací. Hlavním rysem nabízených kurzů je zvýšení kompetencí v několika oblastech (didaktika distančního vzdělávání, moderní výukové metody, PC gramotnost, komunikace, práce se studijními informačními systémy, digitálními médii, informačními a rešeršními databázemi). První kurz tohoto komplexu Didaktika distančního vzdělávání bude poprvé realizován v květnu 2012, ostatní kurzy se uskuteční v zimním semestru 2012 a budou nabízeny po celou dobu trvání projektu (do 31. 12. 2014) všem zájemcům, nejen pracovníkům POMEZI.

Lenka Skácelíková, foto archiv projektu

Křest nové publikace v doprovodu slam poetry

■ Ve spolupráci Katedry sociologie a andragogiky a Katedry divadelních, filmových a mediálních studií FF proběhl 21. března v divadelním sále Uměleckého centra UP večer věnovaný problematice rozdílu mezi vysokou a populární kulturou a dějinám slam poetry. V jeho průběhu byla prezentována nedávno vydaná kniha dr. Pavla Zahrádky (na snímku), člena Katedry sociologie a andragogiky FF, „Estetika na přelomu milénia: vybrané problémy současné estetiky“, jež představuje devět vybraných témat současné estetiky, a nabízí tak čtenářům jedinečnou možnost seznámit se s tradičními i novými problémy filozofické estetiky a jejich aktuálními řešeními. Večerem provázal mistr slam poetry za rok 2011 Jan Jílek.

-red-, foto -mo-

STRUČNĚ

■ Na 15. března připravily Konfuciova akademie UP a Katedra asijských studií FF přednášku spojenou s prezentací knihy **Čínský svět** sinologa a právníka Víta Vojty, který se zaměřuje na kulturní antropologii, právní a hospodářské otázky současné Číny. ■ Pod vedením herce, recitátora a moderátora **Alfréda Strejčka** (na snímku) uspořádala 16. března Katedra žurnalistiky FF kurz rétoriky s názvem „Nebojte se mluvit!“, který nabídl dechová cvičení, cvičení správné výslovnosti, jazykolamy, práce s melodikou řeči aj. ■ Katedra českého jazyka a literatury PdF zvala 20. března na setkání **s básníkem a prozaikem Markem Šindelkou**, laureátem Ceny Jiřího Ortena 2006, nominovaným na jednu z cen letošní soutěže Magnesia Litera 2012. ■ Ústav speciálněpedagogických studií PdF byl pořadatelem **XIII. Mezinárodní konference k problematice osob se specifickými potřebami a I. Tyflopeditické konference**. Odborné setkání, které se uskutečnilo 14. března v UC UP, mělo téma „Speciální a inkluzivní vzdělávání a role speciální pedagogiky“.

-red-, foto -mo-

RVŠ nesouhlasí se stavem projednávání návrhů věcných záměrů zákonů. Výhrady má také k přípravě státního rozpočtu na výzkum v roce 2013

■ **Předsednictvo Rady vysokých škol na svém zasedání 21. března vyjádřilo nesouhlas s dosavadním postupem MŠMT při projednávání návrhů věcných záměrů zákonů o VŠ a o finanční pomoci studentů. Členové předsednictva zároveň vyzvali k Radu pro výzkum, vývoj a inovace k dodržování zákona při přípravě státního rozpočtu na výzkum.**

Členové předsednictva RVŠ považují dosavadní postup MŠMT ve věci projednávání návrhu věcného záměru zákona o VŠ za nekoncepční a obávají se, že současný stav hrozí změnami, které nebyly projednány s reprezentací VŠ. „Rada VŠ považuje za nezbytné, aby byla seznámena se všemi dosavadními podklady, včetně konkrétních informací z projednávání materiálů v Legislativní radě vlády,“ zdůraznila RVŠ ve svém usnesení. Přivítala proto návrh náměstka ministra školství prof. Ivana Wilhelma k dalším jednáním. „V jejich průběhu by měly být znovu projednány výchozí principy reformy, vyhodnocení rizik a případné doplnění textu věcného záměru zákona podle diskuse na Legislativní radě,“ uvedl místopředseda RVŠ prof. Tomáš Opatrný. RVŠ současně uložila pracovní komisi pro strategie a rozvoj vysokých škol připravit ve spolupráci s komisí legislativní a užším předsednictvem poziční dokument, stručně shrnující většinové postoje

akademické obce ČR v klíčových bodech reformy. V případě nutnosti členové předsednictva doporučují svolání mimořádných jednání orgánů RVŠ.

V prezentaci přípravy státního rozpočtu na výzkum 2013 zdůraznil prof. Tomáš Opatrný nesrovnalosti při jeho přípravě. RVŠ přijala usnesení, v němž apeluje na Radu pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI), aby „při přípravě návrhu státního rozpočtu na výzkum důsledně dodržovala zákon a dbala maximální transparentnosti procesu“ (Více viz rubrika Zeptali jsme se za vás na této straně.)

Předsednictvo RVŠ dále odmítlo vázání prostředků státního rozpočtu 2012 do oblasti vysokého školství a vyzvalo náměstka ministra školství o urychlení tvorby metodiky stanovení limitu financovaných studentů pro rok 2013 a její projednání v Reprezentativní komisi. (Další informace viz www.radavs.cz)

Velena Mazochová

Neslyšící spolupracovník České televize vystoupil v Britském centru UP

■ Britské centrum Knihovny UP ve spolupráci s British Council uspořádalo 16. března přednášku Sergeje Josefa Bovkuna, neslyšícího lektora a spolupracovníka ČT, jejíž téma bylo věnováno životu sluchově postižených. „Přednáška přiblížila historii neslyšících komunit a jejich soužití s většinovou společností. Pan Bovkun ukázal příklady znakování a popsal běžný život neslyšících – jak pracují, jak se baví, jak komunikují se zahraničím atd.,“ uvedl vedoucí Britského centra Mgr. Martin Štěrba. Přednášku s názvem World of impaired hearing people tlumočila přední česká tlumočnice znakového jazyka Naďa Dingová.

Zprávy pro neslyšící diváky na ČT ve znakové řeči (Zprávy v českém znakovém jazyce) uvádí Sergej Josef Bovkun od roku 2008. -bc-, foto -mo-

ZEPTALI JSME SE ZA VÁS

Jedním z projednávaných bodů zasedání předsednictva Rady vysokých škol 22. března byla i příprava státního rozpočtu na výzkum 2013. RVŠ ve svém usnesení vyzvala Radu pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI) k dodržování zákona a k transparentnosti celého přípravného procesu. Zároveň se vyslovila proti návrhu RVVI snížit podíl vysokých škol na institucionálním financování. Prof. Tomáše Opatrného, Ph.D., proděkana PŘF a člena užšího předsednictva RVŠ jsme se v této souvislosti zeptali:

Jaké konkrétní výhrady má Rada vysokých škol k přípravě státního rozpočtu na výzkum pro rok 2013?

Prof. Tomáš Opatrný: Podle zákona se má částka institucionální podpory na rozvoj výzkumných organizací, která aktuálně představuje 8,8 mld. Kč, rozdělit na základě zhodnocení výsledků za uplynulé pětileté období. Přímá úměra mezi bodovanými výsledky a financemi ovšem někde budí značnou nevoli, přezdívat se jí „kafemlejnek“ a její kritici se snaží tomuto postupu všemožně zabránit. Problém je ovšem v tom, že nemáme v ruce nic jiného a jakýkoliv jiný postup, než zákonem definovaná přímá úměra, je svévolí. Na únorovém zasedání RVVI tak byl předložen návrh, který má údajně „stabilizovat situaci“ a omezit vliv kafemlejnků. Výsledkem je to, že ačkoliv se meziročně celková suma na rozvoj výzkumných organizací nemění, vysoké školy by podle tohoto návrhu čekal příští rok pokles o 91 mil. Kč. Přitom však podíl vysokých škol na výsledcích roste – z 59,9 % v hodnocení 2010 na 61,1 % v hodnocení 2011. Rozdíl mezi tím, co by vysoké školy dostaly podle kafemlejnků a návrhem z únorového zasedání RVVI, je přibližně 500 mil. Kč, nad čímž se nedá mávnout rukou, neboť je to zhruba desetina částky, která na vysoké školy připadá. Základní problém je ovšem v té svévoli – pokud nad nepohodlným zákonem ohrneme nos a vymyslíme na nějakým „lepší“ způsobem (těch 500 mil. místo vysokých škol dostanou některé jiné resorty, které to pochoptitelně budou považovat za lepší než kafemlejnek), může se to příště obrátit proti komukoliv dalšímu.

Připravila -mav-

Oznámení + Pozvánky

Katedra dějin umění FF UP pořádá mezinárodní vědeckou konferenci **Historická Olomouc XIX: sv. František Xaverský v českých zemích. Kult a ikonografie**

v rámci Výzkumného záměru „Morava a svět: Umění v otevřeném multikulturním prostoru“, řešeného na FF UP v letech 2007–2013. Předmětem zájmu konference se stanou témata z dějin umění, literatury, divadla, hudby, historická a teologická témata a popř. z jiných oborů, vztahujících se k postavě sv. Františka Xaverského.

**17.–19. května 2012
Jezuitský konvikt**

Centrum portugalského jazyka a lusofonní kultury na Katedře romanistiky FF si vás dovoluje pozvat na

Dny lusofonní kultury

10.–12. dubna

Katedra romanistiky FF (Křížkovského 10)
Podrobný program naleznete v Aktualitách na stránkách Katedry romanistiky FF (www.romanistika.upol.cz).

Laboratoř růstových regulátorů zve na přednášku v rámci projektu EuroExpres **Mgr. Vojtěch Chloupek:**

Odpovědnost za obsah na internetu (aktuální protipirátská legislativa)

4. dubna od 10.00 hod.
areál PŘF Šlechtitelů 11, učebna SE-E2
Olomouc-Holice.

Přednáškový večer Spolku lékařů

Spolek lékařů v Olomouci a Ústav normální anatomie LF UP pořádají další z přednáškových večerů, jehož koordinátorem je Mgr. Radka Filipčíková, Ph.D. Koná se **ve středu 11. dubna od 16.00 hodin v prostorách Teoretických ústavů LF UP**. Program na www.zurnal.upol.cz.

Katedra společenských věd PdF UP v rámci projektu

Výchova k demokratickému občanství zve na přednášku

PhDr. Lubomír Zaorálek: Česká republika a EU

Přednáška místopředsedy Poslanecké sněmovny se uskuteční **2. dubna od 13 hod. v aule PdF UP, Žižkovo nám. 5, Olomouc.**

Katedra fyzikální chemie a RCPTM PŘF zvu na přednášku **doc. Jana Konvalinky, CSc.** (Ústav organické chemie a biochemie AV)

Vznik a vývoj biomolekul z pohledu biochemika

Uskuteční se v rámci 7. ročníku cyklu přednášek „Současná chemie“

11. dubna od 15.00 hod.
aula Přírodovědecké fakulty UP

Oblastní spolek ČČK Olomouc pořádá

kurzy základů první pomoci s mezinárodním certifikátem EFAC

Kurz v rozsahu 12 hodin zahrnuje teorii i praktický nácvik první pomoci při život ohrožujících stavech i při jiných poruchách zdraví a zraněních. Kurz má mezinárodní platnost a je organizován bezplatně, je určen studentům a zaměstnancům UP i dalším osobám. Termíny a přihlášky: telefonicky 585 222 965 nebo e-mailem olomouc@cervenykriz.eu.

S Jiřím Grygarem o astrofyzice, teologii, pavědě i planetce č. 3336

Sedmý cyklus kurzu Současná chemie, kterým Katedra fyzikální chemie PĚF seznamuje studenty s předními vědeckými osobnostmi České republiky, nabízí letos přednášky na téma „O původu života“. Jako první se nad ním zamýšlel a diskutoval s posluchači UP významný astrofyzik a vynikající popularizátor vědy RNDr. J. Grygar, CSc., který na únorovém setkání v aule PĚF hovořil o astronomických předpokladech pro vznik života na Zemi. Při této příležitosti poskytl Žurnálu UP následující rozhovor:

V jaké fázi je současná astrofyzika, resp. současný výzkum vesmíru? Jaké největší objevy přineslo posledních dvacet let a co můžeme očekávat v těch příštích dvaceti?

Mám pocit, že současná astrofyzika je už více než půl století ve stádiu permanentní revoluce, a to díky úžasnému pokroku pozorovací techniky i metod zpracovávání obrovských objemů dat a výpočtů. Začalo to již těsně po druhé světové válce pověstným otvíráním oken vesmíru dokořán, tj. rozšířením optické astronomie na všeobecnou, takže přibližně od 90. let minulého století mají astronomové k dispozici údaje o záření nebeských těles ve všech oborech elektromagnetického záření, od rádiových vln až po paprsky gama. Kromě toho vznikla astročásticová fyzika zkoumající např. kosmická neutrona, částice antihmoty nebo kosmické záření o neuvěřitelně vysokých energiích. V podzemních urychlovacích částic lze napodobit stav hmoty ve vesmíru v nepatrných zlomcích sekundy po velkém třesku. Ohromný rozvoj astrofyziky souvisí také se zavedením polovodičových matic digitálních detektorů typu CCD, které mimo jiné vyvolaly potřebu archivace a zpracování gigantických souborů dat řádu petabytů. Výkonné počítače umožňují trojrozměrné simulace složitých fyzikálních dějů ve vesmíru, jako jsou výbuchy supernov, vznik a vývoj velkorozměrové struktury vesmíru během

řádově deseti miliard let nebo zobrazování interakce černé děr a veleděř se svým vnějším okolím atd. V posledních dvaceti letech bylo poprvé polehlivě určeno stáří vesmíru od velkého třesku na 13,7 mld. let, podařilo se odhalit kratičké období gigantického rozfouknutí (kosmologické inflace) extrémně raného vesmíru, ukázalo se, jak klíčovou roli ve vývoji galaxií hrají obří černé veleděry v centrech galaxií, rozpoznala se povaha zábleskových zdrojů záření gama a zejména se ukázalo, že v druhé polovině dosavadního věku vesmíru se tempo jeho rozpínání začíná zvyšovat, což svědčí o přítomnosti tzv. skryté energie vesmíru, jež tvoří jeho nejnámennější (přes 70 %) součást.

Připadá mi zcela nemožné předvídat, co přinesou objevy příštích dvaceti let, protože před dvaceti lety nikdo nebyl s to uhadnout výše zmíněné objevy uplynulého dvacetiletí.

Vaše olomoucká přednáška se vztahovala k tématu původ života. Lze definovat pojem „život“ z pohledu astrofyziky? Jaká je pravděpodobnost, že někde ve vesmíru existují podmínky pro život, jaký je na Zemi?

Myslím, že biologové se dosud neshodli ani na definici života na Zemi, a přitom musíme zatím připustit, že případný mimozemský život nemusí být ani totožný, ani příbuzný životu na Zemi. V zásadě lze říci, že na mnoha planetách cizích hvězd jsou pravděpodobně fyzikální a chemické podmínky nutné pro vznik života pozemského typu, což ale neznamená, že to jsou podmínky postačující.

Vesmír a původ života jsou témata, jimiž se z různých úhlů pohledu zabývá jak přírodověda, tak teologie. Myslíte si, že lze mezi oběma najít nějaké styčné body? Mohou se přírodovědci a teologové nějak obohacovat, doplňovat, inspirovat, nebo jde o nepřekonatelný protiklad?

Dominávám se, že přírodovědci a teologové se mohou velmi dobře doplňovat a navzájem inspirovat, protože přírodovědci mají nástroje na řešení otázek, které začínají příslovcem „Jak?“, kdežto teologové odpovídají na „dětské“ otázky, které začínají příslovcem „Proč?“. Velmi dobře je to patrné právě v kosmologii, která přirozeně vychází z poznatků astrofyziky, částicové fyziky a teoretické fyziky, ale nutně klade i Leibnizovy filozofické otázky typu „Kdo jsme, odkud přicházíme a kam jdeme?“, popř. „Proč je něco spíše než nic?“

Navzdory tomu, jakého stupně rozvoje věda dosud dosáhla, se lidé často zajímají více o astrologii, než o astronomii. Kde se podle vás bere ochota věřit věštám a „znamení“ v 21. století?

Moderní biologie a medicína dokážou sledovat díky NMR a PET funkci lidského mozku při řešení různých situací, v nichž se člověk nachází. Tak se dozvídáme, že náš mozek zůstává silně pozadu za rozvojem vědy, techniky i konkrétního uspořádání rozsáhlé lidské společnosti. Mozek proto na situ-

ace, na něž není geneticky naprogramován, reaguje iracionálně, dokonce i proti vlastnímu prospěchu svého majitele. Z toho pak mj. vyplývá neuvěřitelná obliba věštů i vědem a nejrůznějších šarlatánů v porovnání s tím, jak kriticky se lidé ve své většině staví vůči současným poznatkům vědy.

Dominávám se dokonce, že k této oblibě přispívá i odklon velké části veřejnosti od víry v Boha. Na takto uprázdněné místo v lidské mysli totiž nastupuje laciná pověra. Ne nadarmo je dle sociologických průzkumů Česko na předním místě v Evropě nejenom v procentu populace, která v Boha nevěří, ale současně vedeme i v míře pověřivosti obyvatelstva.

Reakcí na iracionalitu a nekritické myšlení všeho druhu je český klub skeptiků Sisyfos. Jak pokračuje jeho činnost?

Sisyfos se snaží už po dobu 18 let propagovat kritické vědecké myšlení zejména pravidelnými přednáškami v cyklu „Věda kontra iracionalita“, jež byly postupně shrnuty v pěti sbornících téhož jména, které až nyní vyšly tiskem. Nejnověji jsou videozáznamy těchto pražských přednášek

přístupné na webu www.sisyfos.cz. V posledním desetiletí navíc pořádáme každoroční výjezdní zasedání do různých českých či moravských měst pod názvem Skeptikon. Kromě toho už po 14 let udělujeme každoročně šest bludných balvanů Sisyfa za mimořádné výkony v oboru matení české veřejnosti a blátivého způsobu myšlení. Příslušná laudatia jsou pak rovněž přístupná v archivu našeho webu.

V listopadu 2009 jste si měl převzít takzvanou Cenu předsedy Rady pro výzkum, vývoj a inovace za propagaci a popularizaci výzkumu a vývoje, spojenou s finanční odměnou půl milionu korun. Obojího jste se zřekl na protest proti změnám ve financování vědy. Co se od té doby změnilo? Převzal byste cenu dnes?

RNDr. Jiří Grygar, CSc., významný astrofyzik a popularizátor vědy, vědecký pracovník Fyzikálního ústavu AV ČR. Ve své odborné činnosti se zaměřuje na výzkum kosmického záření rekordních energií, předmětem jeho výzkumu jsou fotometrie a spektroskopie hvězd, meziplan-

tární hmota a astročásticová astrofyzika. Je autorem více než dvou set odborných prací i celé řady populárně naučných knih a vzdělávacích pořadů.

V minulosti byl předsedou a místopředsedou Učené společnosti ČR, je vicepresidentem Evropské rady skeptických organizací (ECSO), čestným předsedou České astronomické společnosti (v letech 1992–1998 byl jejím předsedou), členem čestné rady České křesťanské akademie (sekce přírodních a technických věd), členem výboru Českého klubu skeptiků Sisyfos, čestným členem Jednoty českých matematiků a fyziků a Slovenské astronomické společnosti aj. Za svoji vědeckou a popularizační činnost obdržel řadu ocenění, např. v roce 1996 se stal laureátem Ceny Kalinga za popularizaci vědy (UNESCO), v roce 2011 získal nejvyšší ocenění České astronomické společnosti – Cenu Františka Nušla. Na téma „Století panspermie“ přednesl v roce 2003 výroční přednášku k počtu prvního rektora obnovené olomoucké univerzity prof. Josefa Ludvíka Fischera.

Myslím, že situace není v současné době tak vyhrocená, jak byla právě v průběhu roku 2009 – jednoznačně vinou naprosto neprofesionální činnosti tehdejší Rady vlády pro výzkum, vývoj a inovace. Reálně hrozilo, že Rada během dvou let zlikviduje Akademii věd ČR. Bohužel ani současně personální složení Rady není zárukou, že nedojde k nějakým novým nepředloženým opatřením a navíc se o Černého Petra vehementně snaží současně vedení MŠMT, když ostrí svého útoku nyní obrátilo proti veřejným vysokým školám. Dilema, zda eventuálně přijmout Cenu dnes, však Rada již předloni elegantně vyřešila tím, že tuto cenu zrušila.

Jaké jsou hlavní oblasti vaší spolupráce s Univerzitou Palackého?

Díky tehdejšímu rektoru prof. Josefu Jařabovi, který patří k zakládajícím členům Učené společnosti ČR, jsem na UP jezdil na přednášky a besedy už od počátku minulého desetiletí. Od roku 1999 má naše skupina astročásticové fyziky ve Fyzikálním ústavu AV ČR úzké pracovní kontakty se Společnou laboratoří optiky FZÚ AV ČR a UP v Olomouci. Společně se podílíme na výstavbě a vědeckém provozu mezinárodní Observatoře Pierra Augera v Argentině, kde se studuje kosmické záření rekordních energií. Vážím si také udělení 10. přednášky J. L. Fischera UP v roce 2003, které mi

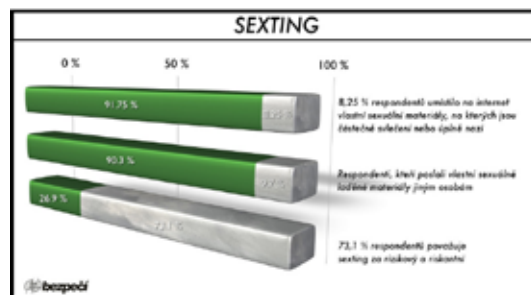
Dokončení na str. 5

Z výsledků výzkumu Centra prevence rizikové komunikace Pdf Sexting v chování českých teenagerů

Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pdf zveřejnilo výsledky výzkumu pronikání sextingu do chování českých teenagerů. Cílem bylo zjistit, kolik českých dětí sdílí své vlastní sexuální materiály prostřednictvím mobilních telefonů či internetu a co je k tomuto konání motivuje. Do výzkumu se zapojilo celkem 9353 respondentů ve věku 11–17 let. Zastoupeny byly všechny kraje České republiky.

Vlastní sexuální materiály zveřejňuje na internetu více než 8 % teenagerů

Téměř 75 % respondentů si uvědomuje, že je sexting rizikový a riskantní, ale stále zůstává velké procento těch, kteří se zveřejňováním svých sexuálních materiálů na internetu vystavují velkému nebezpečí. Vlastní sexuální materiály (na kterých jsou částečně svlečení nebo úplně nahí) umístilo v roce 2011 na internet 8,25 % teenagerů (např. do profilu v rámci sociální sítě či do databáze digitálního úložiště fotografií), přičemž 57,71 % tvořili chlapci a 42,49 % dívky. Sexuálně

laděné materiály sdílí s okolím častěji děti starší 15 let (66,99 %), a to dvakrát více než děti mladší 15 let (33,01 %).

Necelých deset procent respondentů se přiznalo, že poslali vlastní sexuální laděné materiály jiným osobám (např. příteli, přítelkyni, kamarádovi, partnerovi, atd.). Přičemž častěji odesílaly tyto materiály dívky (54,37 %) než chlapci (45,63 %). Sexuálně sugestivní materiály odesílají jiným lidem děti starší 15 let (73,03 %), téměř 3x více než respondenti mladší 15 let (26,97 %).

Hlavní motiv: nuda

Výzkum sledoval také motivace pro realizaci sextingu. Znepokojujícím zjištěním je skutečnost, že sexting je nejčastěji realizován „z nudy“. Mezi další motivace pak patří navázání intimního kontaktu s jiným pohlavím, vyvolání vzrušení u „adresátů“ nebo jsou materiály zveřejňovány jako forma sebeprezentace. V méně případech pak sexting vznikl jako dílo okamžiku a intimní materiály neměly být zveřejněny.

Výsledky výzkumu dokazují, že sexting je v populaci českých teenagerů rozšířen, nicméně zatím nedošlo k jeho masovému rozmachu. Přesto existuje i v českém prostředí celá řada případů, kde byla do vyšetřování vzhledem k trestněprávní povaze zapojena policie. Přípa-

dy sebevražd způsobených sextingem se v českém prostředí téměř neobjevují, zdokumentován je aktuálně jeden případ sebevraždy dítěte, kde byla prokázána přímá souvislost se sextingem. V zahraničí již takových kauz nalezneme více (viz případ Jessie Logan, Hope Witsell aj. – podrobnosti o případech na www.sexting.cz).

Edukace a prevence

Vzhledem k závažnosti a nebezpečnosti tohoto fenoménu by měla hrát velkou úlohu cílená edukace a prevence. V českém prostředí nalezneme celou řadu projektů, které s úspěchem realizují nejrůznější preventivní přednášky, workshopy či osvětové kampaně (viz. www.e-bezpecni.cz, www.esynergie.cz, svou úlohu hrají také preventivní aktivity Policie ČR). Ze zahraničních kampaní zaměřených na sexting je velmi zdařilá videokampaň australského projektu TthinkUKnow (konkrétně videoklip Megan's Story <http://www.thinkuknow.org.au/site/megansstory.asp>).

Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.

Doplňující informace viz www.prvok.upol.cz/.

Sexting = elektronické šíření textových zpráv, vlastních fotografií či vlastního videa se sexuálním obsahem, ke kterému dochází v prostředí virtuálních elektronických médií – zejména internetu. Mezi platformy, které umožňují šíření těchto materiálů, patří v dnešní době zejména sociální sítě – Facebook, MySpace, Libimseti.cz nebo digitální úložiště fotografií Rajče.net.

S Jiřím Grygarem...

Dokončení ze str. 4

umožnilo navázat další osobní kontakty nejenom v rámci Přírodovědecké fakulty, ale též fakult Teologické a Lékařské, takže snad nemine rok, abych v Olomouci na UP nepřednášel.

Jaká konkrétní oblast vás v současné době přitahuje v rámci popularizace vědy?

Hodně času věnuji přednáškám na českých i slovenských univerzitách a ústavech Akademie ČR, dále na hvězdárnách, v knihovnách a kulturních domech v Česku i na Slovensku. Píšu každoroční přehled o pokroku astronomie pro slovenský dvouměsíčník Kozmos, jehož roční rozsah je srovnatelný s běžnou knihou. Mívám relace v Českém rozhlasu na stanicích Vltava a Leonardo a dále v TV Noe.

Máte nějaký návod pro ty, kteří by se rádi popularizaci vědy věnovali, jak postupovat?

Myslím, že základem pro úspěšnou činnost popularizátora jsou veřejně přednášky pro mládež, vysokoškolské studenty, dospělé i seniory. Diskuse po takových přednáškách je neocenitelnou pomocí přednášejícímu pro další popularizaci v jakékoliv formě.

Vaše jméno nese planetka č. 3 336, objevená v roce 1971 ve hvězdárně v Hamburku. Kdo ji objevil, kde se nachází a co je o ní známo?

Planetku objevil náš krajan dr. Luboš Kohoutek, který na hvězdárně v Hamburku působí od roku 1969. Jako každá planetka nemá na obloze stálou polohu, ale cestuje mezi souhvězdími ekliptiky podle zákonů nebeské mechaniky. Je viditelná pouze ve velkých dalekohledech, protože její průměr nedosahuje ani pět kilometrů. Je známa její dráha v prostoru mezi Marsem a Jupiterem, ale pokud vím, žádné další informace o ní dosud nemáme.

Není vám líto, že ji patrně nikdy nenavštívíte?

Určitě mi to není líto. Nezvládl bych ani let na Měsíc, který je podstatně blíže.

Připravila Velena Mazochová

foto z únorové přednášky v aule PíF -mav-

Videozáznam z přednášky dr. Grygara, který pořídili pracovníci audiovizuálních služeb UP, je k dispozici na webových stránkách Katedry fyzikální chemie PíF <http://fch.upol.cz>. Na stejné stránce jsou průběžně umísťovány další přednášky z cyklu Současná chemie.

Tělo jako obrazové médium – věda, umění a lidská expresivita

Lidské tělo je obrazovým médiem. Naše emoce a gesta druzí lidé čtou a interpretují. Jakým způsobem se to děje? Odkdy začalo tato hnutí mysli zachycovat umění a jak se umělecké zobrazování lidské expresivity v historii proměňovalo? Tyto a další otázky si kladl doc. Ladislav Kesner, Ph.D. (na snímku), z FF MU v Brně v přednášce s názvem Formule patosu a tělo jako obrazové médium, která se konala 13. března na Katedře žurnalistiky FF v rámci cyklu Aktuální otázky médií, kultury a komunikace.

Výklad vycházel z teze, že umělecká ztvárnění lidského těla jsou ve stálé interakci se svými reprezentacemi, tedy že obrazy do jisté míry závisí na našem vnímání zobrazovaného a naopak. Výchozí bodem další tematizace problému byla fragmentární teorie Abyho Warburga (1866–1929), který značně obohatil teorii kultury o definici významu mimetického a gesturálního jazyka jako nositele historické paměti. Ve vztahu umění a lidské exprese u něj bylo klíčovým zejména zkoumání formule patosu. Samotný patos, tedy jakýsi okázale vzrušený stav, byl v přednášce demonstrován na uměleckých artefaktech antiky (rozmačklá, patetická vyjádření tělesných stavů) i čínského umění (utlumené tělesné pohyby a gesta postav). V současné době nacházíme spíše převrácení warburgovské formule patosu – mentální stavy jsou vyjadřovány bez patetických gest. Zkušenost světových válek znamenala určitou krizi expresivity a umělecké vyjádření hrůzy se stalo nevěrohodným. Poválečný rozmach pomníkovaných soch otupil naši empatii natolik, že nás tato díla nejsou s to dojmout stejným způsobem, jako náboženské obrazy Kristova utrpení dojímalý středověkého člověka. S příchodem masové kultury obrazy v dosud nevidané míře zasahují publikum – přivlastňují si a využívají naše niterné psychické vzorce a přispívají ke kodifikování tělesné exprese.

Pavel Juráš, foto archiv katedry

Olomoucký kraj podpoří...

„Sedm milionů korun bylo využito na dofinancování výdajů v projektech Věda a výzkum pro inovace, konkrétně na Lékařské a Pedagogické fakultě, jeden milion korun pak obdržel jako příspěvek na organizaci festivalu AFO. Zbylé finance jsme ve spolupráci s Olomouckým krajem využili na dofinancování některých menších projektů,“ sdělil Žurnálu UP prof. Lubomír Dvořák, prorektor pro regionální rozvoj UP. Dodal, že rok 2012 je více poznamenan snížením rozpočtových příjmů Olomouckého kraje, proto je i výsledná částka na podporu vysokých škol nižší. Stávající tři a půlmilionová dotace bude využita opět na dofinancování nákladů VaVpl,

Dokončení ze str. 1

konkrétně na LF UP. V pokročilém stavu jsou podle prof. Dvořáka jednání o navýšení příspěvku pro UP formou jediného významného projektu UP a OK Posílení infrastruktury pro výuku a výzkum na LF UP. Částka dva miliony korun by na základě dohody rektora UP s děkany byla použita na pokrytí dalších nezpůsobitelných výdajů LF UP v Operačním programu VaVpl. „Olomoucký kraj přispívá mj. na stipendia našich studentů v zahraničí a na společné drobné projekty univerzity a Olomouckého kraje. Letošní odhadovaná výše těchto příspěvků OK činí pět set tisíc korun,“ dodal prof. Dvořák.

Milada Hronová, foto na str. 1 Marek Otava

Přijďte proniknout do tajů dobrovolnictví v ČR

Zajímali jste se někdy o dobrovolnictví v České republice? Chtěli byste zjistit, jaké to je, opravovat hrad po boku Korejky a Španěla; kosit pole spolu s mentálně postiženými; připravovat hry pro znevýhodněné děti?

Začátkem dubna budete mít šanci. Stačí navštívit novou výstavu na Přírodovědecké fakultě UP na tř. 17. listopadu s názvem „Dobrovolnictví v ČR“. V lobby před aulou bude od 2. do 13. dubna vystaveno 24 originálních fotografií zachycujících atmosféru letošních mezinárodních dobrovolnických projektů, které pořádá nezisková organizace INEX-SDA. Vernisáž, která je připravena na 4. dubna od 19. hod., nabídne krátký film o dobrovolnictví a příležitost k diskusi s autory výstavy.

„Na workcampech jsme poznali spoustu akčních lidí z celého světa a zažili s nimi mnoho nezapomenutelných momentů, a tak jsme se rozhodli tuto zkušenost sdílet se studenty škol, na kterých studujeme, a podhalit jim kouzlo dobrovolnictví, kterému nelze nepropadnout,“ říká Hana Pechová, koordinátorka výstavy.

Putovní výstava vznikla z popudu skupiny mladých lidí s cílem přiblížit dobrovolnictví studentům VŠ. Na fotkách je zachycena atmosféra letošních mezinárodních dobrovolnických projektů, které pořádá nezisková organizace INEX-SDA. Výstava bude následně přesunuta na půdu vysokých škol v Brně, Hradci Králové či Plzni.

-hp-

V.Ř.E.D. 2012 bude ve znamení bouře a vzdoru

Přehlídka amatérských filmů studentů UP V.Ř.E.D. byla v předchozích letech součástí mezinárodního festivalu populárně-vědeckých filmů AFO. Této spolupráce se nevzdává ani letos. V rámci AFO 47 se bude promítat vítězný film z V.Ř.E.D. a videa z partnerských festivalů. Hlavní promítání soutěžních filmů však proběhne samostatně 10. dubna 2012 od 20.00 v S-cube. Cílem organizátorů je dostat se za hranici Katedry divadelních, filmových a mediálních studií a získat filmy i z jiných kateder či fakult UP. Prvním krokem je spolupráce s Ate-liérem intermedií na Pedagogické fakultě. Téma letošního V.Ř.E.D. je Bouře a vzdor. (Bližší informace o soutěži a jejich podmínkách viz www.zurnal.upol.cz.)

Uměleckým centrem létaly vlaštovky

V atriu Uměleckého centra se na začátku minulého týdne utkali účastníci závodu v hodu vlaštovkou Red Bull Paper Wings. Jejich výkony byly hodnoceny v kategoriích největší vzdálenost, nejdelší

doba letu a akrobacie. Olomoučtí studenti se tak zapojili do série regionálních kvalifikací v deseti univerzitních městech ČR, které završí národní finále v Praze. Z něj pak trojice nejúspěšnějších letců postoupí na světové finále na letišti v rakouském Salzburgu v květnu. Soutěže se účastní studenti z více než 85 zemí.

-red-, foto -mo-

Zblízka v dálce (II)

Posluchači oboru Mezinárodní rozvojová studia projevili zájem podílet se o zkušenosti z míst, o nichž má většina české veřejnosti minimální povědomí. Všechny postřehy pod zastřešujícím titulem „Zblízka v dálce“ napsali studenti na základě svých praxí v rámci studia na Katedře rozvojových studií PŘF UP. Jsou o obyčejných životech obyčejných lidí, přesto životech zcela jedinečných.

Jeden den výzkumu pod etiopským sluncem

Probouzí mne neodbytné nutkání poškrábat se na zádech. Moje neobratná snaha zbavit se svědění o rám postele probouzí Aster, mou hostitelku a místní učitelku tělocviku, která spí hned vedle mne. Se zívnutím odhrnuje tři vrstvy společných přikrývek, které nás obě chrání proti nočním mrazíkům. Jsme na etiopské náhorní plošině, ve výšce 2500m,

kde nás přes den zahřívá takřka rovníkové slunce a v noci chladí vysokohorské ovzduší. „Zůstaň ležet, je ještě hrozná zima, já dojdou pro mléko,“ oznamuje mi, když vychází ze dveří, a já už vím, že míří k výdejní místnímu družstvu, aby tam koupila půl litru výtečného mléka, které mi za chvíli, převařeně a s cukrem, nabídne k snídani. Bydlím na venkově,

*kde se čerstvé mléko, obrovská pohostinnost a vše-
tečné blechy staly každodenní součástí mého života.*

V deset mám interview s místním knězem, v jedenáct pak s několika mladými lidmi z venkovské mládežnické asociace, která je již druhým týdnem předmětem mého výzkumu. Jsem nervózní, kněz je považován za nejváženější osobu v celé vesnici. Na cestě se setkávám s Tamratem, svým průvodcem a tlumočnickem, který mě doprovází na smluvené místo. Kněz nás vítá s úsměvem na tváři, cítím, že je poctěn mojí návštěvou a zájmem. Bez okolků tedy vytahuji diktafon a poznámkový blok a dotazuji se i na tak citlivé téma, jakým je postoj etiopské ortodoxní církve k používání antikoncepce. K mému překvapení je jeho odpověď ještě otevřenější než má otázka. On osobně kondomy a pilulky mladým lidem nezakazuje, ale se svou ženou spoléhá na metodu plodných a neplodných dnů.

V jedenáct se místo pěti lidí objevuje pouze jediná žena, která překotně omlouvá sebe i zbytek svých přátel. Nikdo z nich nemá momentálně čas. I to se při výzkumu stává. Obzvláště nyní během období sklizně, kdy je většina lidí pohlcena prací na polích a loukách. O zemědělském nasazení se mohu přesvědčit také při své cestě zpět domů. Se sluncem vysoko nad hlavou pozoruji skupinky klečících mužů, kteří s malými srpy sečou trávu. Jejich ženy a děti potom svázané trsy odvázejí na oslíčích ke svým obydlim. Fascinuje mne ta neuvěřitelná blízkost lidí k půdě a přírodě, současně si však uvědomuji svou praktickou nezáčinnost, která maluje tvrdou realitu venkovského života do romantického obrázku. Skoro provinile pokračuji v pomalé chůzi s myšlenkou na svoji bezstarostnou existenci, nákup zeleniny na trhu, zbytek volného odpoledne a tradiční večerní kávový obřad se sousedy...

Veronika Semelková, foto archiv autorky

Díky podpoře Vavrouškova stipendia udíleného Katedrou mezinárodních rozvojových studií se Veronika Semelková v září 2011 vydala na několik měsíců do Etiopie. Ve spolupráci s místní neziskovou organizací zde v rámci své bakalářské práce provedla malý výzkum mapující vývoj a fungování jedné mládežnické asociace zabývající se komunitním rozvojem. Pro více informací navštivte její blog (v angličtině) věnovaný osobním dojmům z pobytu: ethiopic.wordpress.com.

-red-

-placená inzerce-

Inovace studia Historických věd na Univerzitě Palackého

V lednu 2012 byl na Katedře historie zahájen tříletý projekt „Inovace studia Historických věd na Univerzitě Palackého“, reg. číslo CZ.1.07/2.2.00/28.0025. Projekt je realizován v rámci OP VK, prioritní osa 2.2 Vysokoškolské vzdělávání a je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky. Celková alokovaná částka pro projekt realizovaný od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2014 činí 29 752 330 Kč. Jeho cílem je inovovat studium historie na všech úrovních, od bakalářského po doktorské studium.

Prostředkem inovace bakalářského studia je jeho propojení s aplikační sférou a doplnění o předměty zaměřené na praxi v oborově blízkých institucích, které jsou nejčastějšími zaměstnavateli absolventů. Inovace magisterského stupně spočívá v modularizaci studia, která umožní specializaci studentů a rozvoj manažerských, komunikačních dovedností, vč. jazykových kompetencí a učitelských dovedností. Inovace doktor-

ského stupně studia je založena na podpoře excelence budoucích mladých vědců, kvalita jejichž dizertační práce rozhoduje o možnosti pokračovat ve vědecké práci. Cílené podpoře doktorandů slouží zahraniční badatelské pobyty excelentních studentů, hostovské přednášky domácích a zahraničních hostů a workshopy s externími odborníky a doktorandy dalších historických pracovišť v ČR. Projekt je koncipován tak, aby finančních prostředků bylo využito k dosažení dlouhodobého efektu: v průběhu realizace projektu budou výukové prostory Katedry historie vybaveny moderní technikou, vznikne počítačová učebna a odborná učebna didaktiky dějepisu, do výuky budou zavedeny e-learningové prvky, katederní knihovna bude vybaveny nejmodernější odbornou domácí a zahraniční literaturou, vznikne řada nových studijních opor, akademičtí pracovníci budou proškolení v oborových, jazykových a pedagogických znalostech a dovednostech.

Internet včera a dnes II.

„Fakt, že můžete od svého stolu najednou pracovat přímo na počítači v USA, bylo něco úplně nepředstavitelného.“

V prvním díle seriálu (viz ŽUP č. 18) k dvacetiletému výročí připojení Česka k internetu jsme se věnovali cestě, kterou ušel „otec internetu“ Jan Gruntorád s několika nadšenci, aby k této síti připojily Vysoké učení technické v Praze a následně celou republiku. Ve druhém díle se podíváme, jaké byly počátky internetu na Univerzitě Palackého, která se do projektu, jenž změnil vnímání moderní komunikace, zapojila jako druhá vysoká škola v zemi.

Spolupráce akademiků a IT pracovníků

Za oficiální datum připojení UP k internetu platí 25. červen 1993. Do té doby kromě těch, kteří se vrátili ze zahraničních stáží a pracovníků výpočetních středisek vysokých škol, nevěděl nikdo, co internet je a jaké usnadnění práce a komunikace může umožnit. „Neexistovala ani firma, která by věděla, jak se k internetu připojit. Zaměstnanci Centra výpočetní techniky UP (CVT) tak byli jednak motorem pro politická rozhodnutí a jednak těmi, kdo si na zelené louce zabezpečili know-how, jak to vlastně po technické a softwarové stránce udělat. Pro připojení na BITNET (původní akademická síť) byli klíčoví Jaroslav Bič a Radovan Pleva, u připojení na Internet pak já a Ivan Rolný. Jistě by se nemělo zapomenout na moderního kouzelníka Tomáše Svobodu a podporu tehdejšího vedení UP v čele s profesorem Jařabem a profesorem Horákem,“ popisuje počátky internetu Mgr. Petr Volák, vedoucí oddělení počítačových sítí CVT. Ačkoli v té době existovaly i jiné sítě, Internet si velice rychle vy dobyl dominantní postavení. Jednak měl technologicky větší kapacitu růstu, jednak se nejednalo „jen“ o akademickou síť, ale o projekt, jenž původně propojoval americké vojenské síťe a byl s to přestát i jaderný úder. „Ve svých počátcích měl internet rychlost 9 kbps a přenášel emaily, soubory (ftp) a umožňoval napojit se vzdáleně na počítač v terminálovém režimu. To poslední bylo to hlavní, co odlišovalo původní akademickou síť od Internetu a co ve svých dalších službách na základě přímé konektivity způsobilo masovou dominanci této technologie,“ dodává Mgr. Volák.

První server na UP sloužil dvacet let

Prvními iniciátory zavedení internetu na UP byli pedagogičtí pracovníci ze zahraničí, kteří po stržení železné opony začali ve větší míře navštěvovat univerzity v bývalém východním bloku a požadovali stejný komfort práce (například e-mail), na jaký byli zvyklí doma. „Vzhledem k tomu, že za železnou oponou nebyla vždy nejlepší informovanost, fakt, že můžete od svého stolu najednou pracovat přímo na počítači v USA, bylo něco úplně nepředstavitelného,“ vzpomíná na tehdejší situaci Mgr. Volák. Prvním srdcem internetu na olomoucké univerzitě byl počítač IBM RS6000/930, který stál ve své době neuvěřitelných pět milionů československých korun. „Tento serverový počítač sloužil jako doménový řadič, ftp server, e-mailový server a v pozdějších letech po vývoji dalších služeb i jako gopher, news a www server. Odstaven byl přitom teprve na konci minulého roku, kdy bez jediné hardwarové chyby pracoval neustále po dobu téměř dvaceti let! To se již dnešním strojům tak moc nestává,“ přemýšlí Mgr. Volák a RNDr. František Zedník, ředitel CVT UP, dodává: „Do té doby jsme měli možnost komunikovat formou přenosu digitálních dat pouze prostřednictvím komutovaných linek – tedy vyhrazených přenosových linek telefonních „kovových“ sítí jediného poskytovatele hlasových služeb Českého Telekomu – s velmi omezenou rychlostí.“

Na počátku všeho byl chaos

Co vše bylo tedy nutné pro zavedení internetu? V případě BITNETU šlo o jeden počítač, jeden modem a cenu volání do Prahy. V případě inter-

Centrum výpočetní techniky UP sídlí v prostorách Zbrojnice na olomouckém Biskupském náměstí

netu v pilotním provozu se jednalo o PC server s komerčním systémem UNIX, modem a pronájem pevné linky do Prahy. „Pro reálný internet byl pak serverový systém zaměněn za RISCový IBM server, byly dokoupeny modemy a okruhy na fakulty, a to včetně vlastních směrovačů (3com Netbuilder, Opensoftware PCBRIDGE),“ popisuje technickou náročnost projektu Mgr. Volák.

„Lidé, kteří se vrátili z rozvinutého světa, si přáli mít stejné podmínky, jako jejich zahraniční kolegové. Někteří také zjistili, že „TÍM“ mohou také bezplatně komunikovat se svými blízkými v zahraničí (nutno si připomenout, kolik tehdy stála minuta telefonického hovoru např. do USA). Jiní se rádi „napojili“ na internet, protože zjistili, že tam mohou nalézt zajímavé informace. Bylo na počátku byl chaos, ale celkový výsledek byl pozoruhodný, kladný!“, vyzdvihává dnešní význam připojení Univerzity Palackého k Internetu RNDr. Zedník.

Připravil Ondřej Martínek, foto archiv ŽUP

S cílem zvýšit dostupnost aplikací univerzitního informačního systému (UIS) a zabezpečit jeho datovou základnu vytváří Univerzita Palackého v současné době moderní datacenter. Významným krokem ke splnění tohoto cíle bylo vybudování nové duální serverovny v budově na tř. Svobody 26, jejíž provoz byl slavnostně zahájen na podzim loňského roku za účasti vedení UP, sružení CESNET a dalších hostů. Jejich „průvodci“ byli mj. vedoucí technického servisu a rozvoje CVT Ing. Radovan Pleva (na horním snímku) a ředitel CVT RNDr. František Zedník (dole). Foto -mo-

5 otázek pro RNDr. Františka Zedníka, ředitele Centra výpočetní techniky UP:

Překvapil vás masový rozvoj internetu? Například současné rychlosti přenosu dat nebo miniaturizace a internet v každé domácnosti i telefonu?

Překvapilo mě vše, co uvádíte. Je toho ale daleko více, co běžný uživatel dnes považuje za „samozřejmost“, a za tím se skrývá nepředstavitelný technologický pokrok. Ale to by bylo vysvětlování mimo rozsah tohoto rozhovoru.

Kdo podle vás nejlépe přispěl k „připojení“ UP k internetu?

Pokud chceme hovořit o lidech, pak Ing. Jan Gruntorád připojil republiku a Mgr. Petr Volák univerzitu v Olomouci. Samozřejmě současně se připojovaly další školy a na šíření internetu v akademickém prostředí pracovalo mnoho týmů. Ale důležité je to, že se na jejich technologické činy nezapomnělo, a že INTERNET žije tak, jak žije.

Co bylo z vašeho pohledu tehdy na celé věci nejsložitější? Financování, přístup lidí nebo samotné technologie a práce s nimi?

Za těch dvacet let byla období pohnutá, kdy byly peníze na potřebné technologie. Nebo naopak existovaly technologie, které ještě v minulém roce byly neskutečně drahé a letos se staly dostupnými, ale my zase neměli potřebné finanční zdroje. Bylo tedy nutné v každé době být připraveni a správně reagovat. Přístup lidí je samostatná kategorie. Na to se reaguje obtížně. Byla radost spolupracovat s nadšenci. Na druhou stranu, samozřejmě, byla i skupina pochybovačů. Jenže tento proces se nedal zastavit a nebyl k tomu ani smysluplný důvod.

Jak si dnes stojí UP z pohledu informačních technologií a technologického vybavení v porovnání s jinými velkými univerzitami?

Komunikační infrastruktura a její přenosové možnosti jsou dobré a byly vždy na špičce vysokých škol, vše ostatní musí posoudit jiní.

Vzpomenete si na svůj první osobní počítač?

Tak to je problém, přesně nevím. V práci jsem měl k dispozici vždy poměrně špičkovou techniku. Nějak jsem minul osmibitové počítače. Byly to záračné hračky, které však nebyly použitelné pro rozumnou práci. Možná tehdy byly dobré pro jednodušší hry a zjištění, že psací stroj začíná být na ústupu. Povšiml jsem si až šestnáctibitových procesorů, myslím si, že pamětníci si vzpomenou na procesor Intel 286. První osobní počítač nebyl tedy můj vlastní, ale pracovní. První školení o programování těchto strojů jsem vedl někdy v letech 1985–88. První osobní počítač do domácnosti jsem si pořídil někdy po roce 1992.

Ptal se Ondřej Martínek, foto archiv ŽUP

Olomoučtí studenti píšou Wikipedii

Univerzita Palackého se stala druhou vysokou školou v ČR, která se zúčastnila tzv. wikiprojektu Ambassadorství, programu, který v různých obměnách již několik let probíhá např. v USA, Kanadě, Indii a Egyptě. V zimním semestru 2011/2012 se rozběhl pilotní projekt na Přírodovědecké fakultě UP a na Filozofické fakultě UP.

Cílem tzv. Českého ambasadorského programu je povzbuzovat učitele, aby místo „obyčejných“ seminárních prací začali zadávat psaní encyklopedických hesel na Wikipedii. Podle informací jednoho z redaktorů Vojtěcha Docházele jde na FF UP konkrétně o předměty Sochařství v českých zemích 1550–1800 a Santini v kontextu doby, vyučované Mgr. Martinem Pavlíčkem, Ph.D. V rámci výuky dostali olomoučtí studenti dějin umění za úkol nastudovat odborné prameny o vybraném barokním sochaři nebo Santiniho stavbě, zpracovat na toto téma článek a ten následně zveřejnit na Wikipedii. Za technické pomoci Wikipedie tak vznikly desítky článků, při jejich tvorbě se studenti zároveň učili pracovat kriticky se zdroji, kompilovat je a správně citovat.

Bližší informace o českém ambasadorském programu najdete na www.zurnal.upol.cz, <http://ambasadorstvi.wikimedia.cz>. Facebook: <http://www.facebook.com/studenti.pisi.wikipedii>.

-red-

AFO připomene 300 let...

Dokončení ze str. 1

pohybuje od zkoumání nesmrtelnosti buněk lidského těla přes vývoj savců po vyhynutí dinosaurů až k transplantaci srdce či kontroverzní psychotropní substanci LSD.

Zatímco počiny ze Světové soutěže sází na vědecké zaměření, Česká soutěž i v letošním roce nabídně pestrý pohled na českou společnost. Patnáct filmů, které budou soupeřit o Cenu RWE za nejlepší český populárně-vědecký dokumentární film, připomene jak významné historické osobnosti československé historie, tak před diváky postaví nevšední portrét naší současnosti.

Diváci budou mít možnost vidět unikátní kolektivní projekt čtyřiařiceti českých filmařů tří generací s jednoduchým názvem 24. Každý tvůrce (mimo jiné Olga Sommerová, Jiří Krejčík, Helena Třeštíková, Robert Sedláček či Vít Klusák) dostal k dispozici dvě minuty, aby předvedl své osobité filmové vidění jednoho všedního dne. Na své si přijdou i příznivci žánru historického dokumentu. Snímek Muž s dýmku Josefa Cisařovského je fascinujícím dramatickým příběhem československého diplomata Josefa Korbela, film Můj otec George Voskovec režisérky Libuše Rudínské zase sleduje jednu z nejvýraznějších osobností naší kultury z pohledu umělcovy, v Česku naprosto neznámé, dcery.

Organizační tým AFO 2012 na svých internetových stránkách již také představil letošní znělku festivalu, která pracuje se sestihem záběrů ze snímků ze Světové soutěže AFO 2012.

Aktuální informace naleznete na www.afo.cz.

-tz-

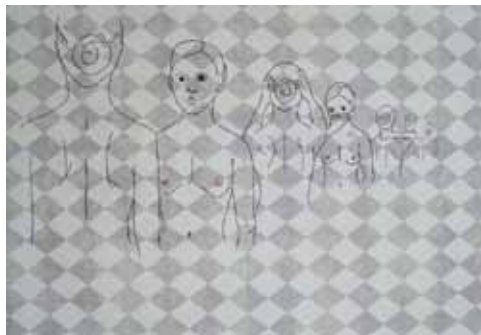
Diplomky z výtvarky

Se studijními výsledky několikaleté práce posluchačů Katedry výtvarné výchovy PdF UP se poprvé mohla veřejnost seznámit v rámci výstavy. Přesto, že instalace bakalářských a magisterských diplomových prací, obhájených v roce 2011, skončila v Uměleckém centru UP v posledním zářijovém dni 2011, Žurnál UP opět přichází s jejich prezentací. Přesněji řečeno: přichází s výběrem z těchto výtečných děl. V několika vydáních univerzitního periodika se totiž chystá nabídnout části z těchto obhájených prací a otevřít tak možnost zhlédnout některá díla podruhé. Při výběru se redakce řídila z velké části i tiskovými možnostmi univerzitního listu a tak je zcela jisté, že některé práce právě s tímto odůvodněním publikovány být nemohou. Krátké anotace k vybraným pracím napsala Mgr. Tereza Hrubá, studentka doktorského studijního programu Výtvarná výchova (teorie výtvarné pedagogiky a výtvarné tvorby) PdF UP.

LOVE POEMS

Diplomová práce Veroniky Vláčilové vychází z autorčina vztahu k poezii Anne Sexton. V teoretické rovině se zabývá intimitou v umění. Stejně tak praktická část zprostředkovává intimitu poezie prostřednictvím ilustrací. „Náš mlhavý a neurčitý vnitřní život dostane v cizím textu konkrétnější obrysy a naše intimní citové prožívání, které se zdá většinou tak složité, je možné najednou uchopit a porozumět mu.“ Vlastní skryté emoce autorka vyžívá na povlaky polštářů a odkazuje tak na metaforu intimity básničky. Křehká kresba výšivkou naznačuje příběhy, které bývají před okolím skryty za oponou peřin, dek a polštářů.

Tereza Hrubá

Veronika Vláčilová: More Than Myself
výšivka, 70 x 55 cm (nahore)

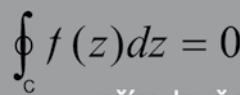
Ilustrace zachycuje ženu, která pozoruje svůj obraz v několika zrcadlech. Autorka rozvíjí moment básně, kdy Anne prochází chodbou psychiatrické léčebny lemované zrcadly.

Veronika Vláčilová: Us

výšivka, 70 x 55 cm (vlevo)

Báseň naplněná něhou k milenci zároveň vstřebává vše syrové a fyzické. Ilustrace se zaměřuje na milence uprostřed intimního aktu. Ti se milují zahalení do peřiny intimity, smyslnosti a důvěry.

Vedoucí práce PaedDr. Taťána Šteiglová, Ph.D.

přírodovědec

Projekt Přírodovědec si za období 2009 – 2012 připsal řadu výtečných výsledků:

- 1) Byly uspořádány tři celoroční vzdělávací akce, sestávající z 8 celodenních seminářů. Těmito vzdělávacími akcemi prošlo úspěšně na 160 středoškolských studentů ze 17 středních škol Olomouckého, Zlínského a Moravskoslezského kraje.
- 2) Byly realizovány dva týdenní intenzivní kurzy přírodních věd s názvem Týden s přírodovědou, kterými prošlo celkem 70 středoškolských studentů.
- 3) Do vědecké výzkumné práce na PFF UP Olomouc se zapojilo celkem 12 středoškolských studentů, kteří se svými vědeckými pracemi zúčastnili soutěže SOČ a studentských vědeckých konferencí pořádaných každoročně na PFF UP. Dvojice studentek z Gymnázia Zlín-Lesní čtvrť svou práci „Analýza vybraných parametrů vody ve Štípském potoce“ úspěšně obhájila na celostátním kole SOČ v roce 2011.
- 4) Zpracování a vydání tří sborníků přednášek a cvičení a tři učebnice pro pokročilé vzdělávání středoškolských studentů v oblasti přírodních věd.

Další informace najdete na www.prirodovedec.eu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVYOP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Přírodovědec - Rozvoj odborných kompetencí talentovaných studentů středních škol ve vědecké výzkumné práci v oblasti přírodních věd reg. č. CZ.1.07/2.3.00/09.0040

Žurnál UP, týdeník. Vydává Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 771 47 OLOMOUČ, IČO 61989592. Redakce: tel. 585 631 781, 585 631 782, fax 585 222 731, e-mail: velena.mazochova@upol.cz, milada.hronova@upol.cz, <http://www.zurnal.upol.cz>. Ročník 21, 2011/2012. Odpovědná redaktorka: V. Mazochová. Výkonná redaktorka: M. Hronová. Spolupracovníci redakce: O. Martinek, L. Skácelíková. Jazyková úprava: L. Skácelíková. Technická redakce: M. Cyprová. Členové redakční rady: F. Dienstbier, J. Fiala, R. Hanuš, F. Chmelík, J. Chrástina, M. Kolář, M. Malacka, H. Marešová, V. Mihal, T. Opatrný, T. Parma. MK ČR E 12524. ISSN 1804-6754. Tiskne Polygrafické středisko Vydavatelství UP. Uzávěrka 26. 3. 2012. Vychází 30. 3. 2012. Uzávěrka příštího čísla je 2. 4. 2012. Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s. p., Odštěpným závodem Severní Morava, č.j.: 3185/95-P/1 ze dne 21. 11. 1995.